

Hedwig Gaasterland:

De Heraklitisch-Stoïsche achtergrond van Nietzsches "amor fati"

Amor fati is één van de meest tot de verbeelding sprekende begrippen van Friedrich Nietzsche (1844 – 1900). Een beroemd citaat is te vinden in *Ecce Homo*, geschreven in het jaar 1889, niet lang voor zijn inzinking: 'mijn formule voor de grootheid van mensen is *amor fati*: dat men niets anders hebben wil, niet in de toekomst, niet in het verleden, in alle eeuwigheid niet. Het noodzakelijke niet alleen verdragen, het al helemaal niet verbergen [...] -, maar het *liefhebben*¹. Vaak wordt deze houding van volkomen acceptatie in verband gebracht met de stoïsche zegswijze dat je moet leven 'volgens de natuur'. De Stoïcijnen zien volledige overgave aan de noodzakelijkheid van de kosmos als enige manier om het geluk te bereiken. In het *Zedekundig Handboekje* van Epictetus (in een Nederlandse uitgave uit 1939) vind je het advies: 'Verlang niet dat alles zoo geschiede als gij wenscht, maar geef er u bij neer dat alles geschiedt zooals het geschiedt en gij zult rust in uw gemoed vinden.'

Hoewel de overeenkomst tussen Nietzsches *amor fati* en de stoïsche houding ten opzichte van het lot evident is, is het opvallend hoe kritisch Nietzsche zich verder uitlaat over de Stoïcijnen. Hij hekelt de starre manier waarop zij met hun emoties omgaan en zegt bijvoorbeeld in *De vrolijke Wetenschap* 326: 'Het gaat ons *niet slecht genoeg*, om ons op stoïcijns wijze slecht te moeten voelen!² Een manier om deze tegenstelling te begrijpen is door te verwijzen naar Herakleitos. Nietzsche was al in zijn periode als professor in de klassieke talen bijzonder gecharmeerd van deze Presocraat. Bovendien lezen we in geschriften uit diezelfde tijd dat hij de Stoïsche leer als een oppervlakkige versie beschouwt van die van Herakleitos. Mijn veronderstelling is dan ook dat we, door de verschillen en overeenkomsten tussen Herakleitos en de Stoïcijnen te verduidelijken, een beter begrip van Nietzsches *amor fati* zullen ontwikkelen.

Literatuur:

Marcus Aurelius, *Persoonlijke Notities*, Ambo/Anthos, 2006

Epictetus Handboekje. Wenken voor een Evenwichtig Leven. Boom, Kleine Klassieken, 2011

Herakleitos, *Alles Stroomt*, Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2014

Friedrich Nietzsche, *De vrolijke wetenschap*, De Arbeiderspers, 2009

Friedrich Nietzsche, *Ecce Homo*, De Arbeiderspers, 2006

Lucius Annaeus Seneca, *Brieven aan Lucilius*. Ambo, 2004

Hedwig Gaasterland voltooide in 2011 cum laude de onderzoeksmaster wijsbegeerte aan de Universiteit Leiden. In het kader van deze master volgde zij vakken in Nijmegen, Leiden en Leuven. Daarnaast bezit zij een bachelor-graad in Griekse en Latijnse Talen en Culturen. Op dit moment werkt zij aan een proefschrift over Nietzsche en de Stoïcijnen en hun opvatting over onze verhouding tot het lot. Afgelopen semester heeft zij in Leiden het MA-vak "Nietzsche and Antiquity" gegeven.

---

¹ *Ecce Homo* klug 10, in de *Kritische Studienausgabe* (KSA) van Colli en Montinari; 6.297: 'Mein Formel für die Größe am Menschen ist *amor fati*: dass man Nichts anders haben will, vorwärts nicht, rückwärts nicht, in alle Ewigkeit nicht. Das Nothwendige nicht bloss ertragen, noch weniger verhehlen [...] -, sondern es *lieben*...'

² *Die fröhliche Wissenschaft* IV 326, KSA 3.554: 'Wir befinden uns *nicht schlecht genug*, um uns auf stoische Art schlecht befinden zu müssen!'